

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ МОЛОДИХ УЧЕНИХ

«Методологія сучасних наукових досліджень»

Харків 2006

За загальною редакцією
академіка АІІН України, доктора педагогічних наук,
професора **І.Ф. Прокопенка**

*Затверджено вченою радою
Харківського національного педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди
(протокол № 5 від 23.12.2005 р.)*

Матеріали науково-практичної конференції молодих учених
«Методологія сучасних наукових досліджень»/ За заг редакцією
акад. І.Ф. Прокопенка. – Харків: ХНПУ, 2006. – 108 с.

У збірні представлено матеріали конференції молодих учених Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди, присвячені актуальним проблемам методології і методів сучасних наукових досліджень. Розкриваються філософські аспекти організації наукових досліджень, питання системи загальнонаукових методів дослідження і специфічних методів дослідження в природничо-математичних, економічних, гуманітарних науках, педагогіці та психології.

Для науковців, докторантів, аспірантів, викладачів, магістрантів і студентів вищих навчальних закладів.

УМОВИ ФОРМУВАННЯ САМОСТІЙНОСТІ

Олена Попова

Якість навчально-пізнавальної діяльності у ВНЗ забезпечується використанням різноманітних методів, засобів і форм навчання. У структурі особистості майбутнього фахівця самостійність займає значне місце.

Самостійність як якість особистості, що виявляється у прагненні та вмінні самостійно мислити, потребує створення умов для її формування.

Важливою умовою формування самостійності є організація самостійної роботи студентів, під час якої в них з'являються вміння та навички формулювати завдання, обирати шляхи та засоби його рішення, застосовувати отримані знання у міжпредметних і практичних ситуаціях, приймати творчі рішення, самостійно поповнювати знання.

Як свідчить проведене дослідження, наявність цілеспрямованого систематичного контролю за навчально-пізнавальною діяльністю студентів також є необхідною умовою формування самостійності. Контроль формує відповідальність, активність, стимулює ритмічність роботи та своєчасне засвоєння матеріалу, що забезпечує самостійність.

Визначальну роль у формуванні самостійності студента відіграє особистість викладача, який стимулює потреби, мотиви, інтереси учнів, здійснює педагогічний контроль, допомагає при подоланні ускладнень, створює інтелектуальну напругу під час заняття, специфічну атмосферу для прояву творчості та вільного спілкування, що є основою самостійності.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРОЕКТУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ СИСТЕМИ ПЕРСПЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Андрій Прокопенко

У сучасному українському суспільстві мають місце глибинні трансформації, а саме: перехід від тоталітаризму до демократії – у соціально-політичному житті країни; до ринкових відносин – в економіці; до плюралізму – у духовному житті; до вільного вибору життєвої позиції, ідеалів, стандартів поведінки – в особистісному житті окремої людини. У цих умовах система управління у суспільстві, зокрема в освіті не може залишатися незмінною. Під управлінням розуміють систематичний вплив суб'єкта управлінської діяльності на об'єкт з метою забезпечення його цілісності, нормального функціонування, динамічної рівноваги з навколишнім світом, а також досягнення поставлених цілей. У системі освіти діє два основні види управління: соціальне і педагогічне. Забезпечення їх неперервного взаємозв'язку – актуальна проблема теорії та практики педагогіки, соціології, психології, кібернетики. На нашу думку, цей

зв'язок має віддзеркалюватися у компонентах педагогічної системи вищого навчального закладу: цілях, педагогічних принципах, змісті навчання і виховання, методах і організаційних формах спільної діяльності. Компоненти педагогічної системи розглядаються як засоби перспективного управління навчальною діяльністю студентів. Перспективне управління має ґрунтуватися на відповідній стратегії. Термін «стратегія» увійшов до сукупності управлінських понять у кінці 50-х рр. XX століття. Саме в цей період у суспільстві стали виникати проблеми адекватного реагування на непередбачувані зміни. У таких умовах звернення до стратегії як мистецтва суспільного і політичного керівництва масами стало життєво необхідним у різних галузях.

НЕОБХІДНІСТЬ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У СТУДЕНТІВ

Олександр Прокопук

Методика розвитку критичного мислення – це використання пізнавальної техніки та методів, які в умовах сучасного інформаційного простору дозволяють не лише знайти необхідне, а й перетворити інформацію на знання.

Такого результату досягають лише ті студенти, які вміють мислити самостійно.

Формування критичного мислення займало думки багатьох видатних мислителів минулого, наприклад давньогрецьких філософів, Декарта та ін.

Застосування критичного типу мислення необхідне при рішенні задач, формулюванні висновків, прийнятті рішень.

Критичне мислення включає оцінку самого процесу мислення – ходу роздумів, які приводять нас до висновків.

Студент повинен мати і використовувати навички, які дозволяють ефективно обґрунтувати конкретну ситуацію чи поставлене завдання, проблему.

Для критичного мислення є характерною побудова логічних умовиводів, створення погоджених між собою логічних моделей і прийняття обґрунтованих рішень стосовно того, відхилити яке-небудь судження, погодитися з ним або тимчасово відкласти його розгляд.

Критичне мислення іноді називають ще спрямованим мисленням, оскільки воно направлене на отримання бажаного результату.

Максимальний результат досягається у випадку вміння знаходити протиріччя в темах, будувати думки на захист, прислуховуватись до контраргументів.